

Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2013

BENGT Å. BENGTSSON

Bengtsson, B.Å.: Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2013. [Remarkable records of Microlepidoptera in Sweden during 2013.] – Entomologisk Tidskrift. 135 (1-2): 27-48. Uppsala, Sweden 2014. ISSN 0013-886x.

This is the 41st annual presentation of remarkable records of Microlepidoptera in Sweden. Four new species were found in Sweden during 2013, increasing the total number of Microlepidoptera species in the country to 1744.

For many years *Callisto insperatella* (Nickerl, 1864) has been expected to be found in Sweden, as it has been known from Finland and Norway since long. The species was finally recorded from the province of Gästrikland and is certainly resident since both imago and larvae have been found, but yet most likely a newcomer!

Oegoconia uralskella Popescu-Gorj & Capuşe, 1965 was surprisingly discovered in two places in south-eastern Sweden. The differences between this species and the closely related *O. deauratella* (Herrich-Schäffer, 1854) are described. The current distribution, and the alleged habitat are presented. Even if their sizes appear to be different, the two species can only be safely distinguished in their genitalia. In the male the shape of saccus and the cornuti in the phallus are the most important differentiating characters, and in the female the shape of the signa is distinguishing.

Pammene herrichiana (Heinemann, 1854) has, in most European countries, been considered a synonym of *P. fasciana* (Linnaeus, 1761) during the 20th century, but is now regarded a good species. Adults of *P. fasciana* (Fig. 12a) have a whitish, oblique fascia from middle of the dorsum towards the wing tip, while those of *herrichiana* (Fig. 12b) generally have a smaller wingspan, are darker and only have a white spot in the middle of dorsum, not a fascia. In the male genitalia of *herrichiana* (Fig. 14a, b) the valva is shorter and the phallus has only about 20 cornuti while *fasciana* (Fig. 13a, b) has about 40. In the female genitalia the differences are smaller and maybe not reliable. *P. herrichiana* is recorded in beech forests from several southern provinces. The flight period obviously is several weeks earlier than for *P. fasciana* (with some rare exceptions) and the larvae feed in beech mast, while the larvae of *fasciana* feed in acorns.

In the lower part of the River Göta near Gothenburg, *Platyptilia isodactyla* (Zeller, 1852) was found for the first time in Sweden in 2013. This plume moth certainly has a very restricted distribution area, as the host Marsh Ragwort *Senecio aquaticus* is rare and primarily growing close to the coast in the western part of Sweden.

On the plateau mountain Kinnekulle in the province of Västergötland, the late Ingvar Svenson found a gracillarid specimen (Fig. 19) on 24.V.1971, which he initially considered to be an aberration of *Gracillaria syringella*. However, subsequent dissection of the genitalia (Fig. 20) showed that it was not at all this species. It might be a malformation but very improbably so, as such cases are extremely rare in Lepidoptera. The world's foremost experts on Gracillariidae, Jurate and Willy De Prins in Belgium suspect this to be an undescribed species or possibly one of the many synonyms of *G. syringella*, as all the types have not yet been examined. However, the genitalia indicate that the specimen should belong to a different genus than *Gracillaria* because of the shape of the valvae and the drop-shaped sclerite between the bases of the valvae, and the wave-like flap at the ventral margin of the valvae, characters of which are not found in any European gracillarid genus that I know of.

Bengt Å. Bengtsson, Lokegatan 3, SE-386 93 Färjestaden, Sweden; bengt.a.bengtsson@gmail.com

Detta är den 41:a årsrapporten om intressanta småfjärilfynd i Sverige. Under 2013 konstaterades fyra småfjärilsarter nya för Sverige och därmed har 1744 Microlepidoptera påträffats i landet. En av dessa har under senare tid höjts upp till god art efter att under många år ha ansetts vara en form av en vanligt förekommande solvecklare. Av de övriga kan en styltmal förmodas ha invandrat till Sverige i sen tid, medan ett fjädermott och en förnamal troligen har funnits här sedan länge.

Dispositionen i denna rapport följer i stort de tidigare i denna serie. Efter en kort sammanfattning av vädret kommer ett avsnitt om nya arter för landet eller arter som är särskilt intressanta. Därefter följer ett kort avsnitt om migrerande arter. Dessutom presenteras ett gammalt fynd av en gåtfull styltmal, som inte fått sin lösning ännu. I ett efterföljande avsnitt förtecknas nya landskapsfynd, där också sådana som har nämnts under "Intressantare arter" ingår.

Förutom vetenskapliga namn används i avsnittet "Intressantare arter" även svenska namn enligt Svensson & Palmqvist (1990), Bengtsson m.fl. (2008) och Bengtsson & Johansson (2011). Rapporterna om de olika arterna grundas på insamlarnas egna uppgifter. De mest anmärkningsvärda fynden har styrkts med autentiskt material eller med otvetydiga fotografier, publicerade exempelvis på Artportalen. I listan med nya landskapsfynd indikeras insamlare eller observatörer med förkortningar enligt ZOO-TAX (Cederholm 1978, 1991) eller annars med hela namnet utskrivet. Insamlingsår anges endast för fynd före 2013 och är då understruket. En förteckning över rapportörer och observatörer följer därefter. Hotkategori följer senaste rödlistan (Gärdenfors 2010).

Rapporten bygger på den senaste katalogupplagan av svenska fjärilar (Svensson m.fl. 1994), med samma systematik och nomenklatur. Arter, som har genomgått revisioner efter 1994, har i vissa fall fått andra art- och/eller släktnamn och då har dessa namn – om de har blivit allmänt accepterade – ersatt de tidigare använda. Katalogens numrering har använts i avsnittet om nya landskapsfynd, där auktorernas dock har utelämnats. Också i det tidigare avsnittet om intressanta fynd används katalognumret (inom klamrar) och står då efter det vetenskapliga

namnet. Samtliga foton är tagna av författaren om inget annat anges.

Tack

Ett hjärtligt tack till alla rapportörer, utan vilkas medverkan denna artikel hade blivit mycket torftig. Ett särskilt tack till Bert Gustafsson, som har hjälpt mig att bevaka Artportalen med tanke på nya landskapsfynd och skickat exemplar tillhörande familjen Autostichidae! Jag tackar Hans Karlsson, Peter Koch Schmidt och Mats Lindeborg för lån av material, Patrik Ekfeldt för att jag fick använda hans fotografier av *Callisto insperatella*, samt Nils Ryrholm för lån av foto på *Nemapogon inconditella*, värdefulla förslag på förbättringar av manuskriptet och kompletterande uppgifter. Peter Huemer, Innsbruck, Ole Karsholt, Köpenhamn och Tomasz Baran, Rzeszów tackas för tips och/eller förmedling av litteratur. Ole Karsholt har också vänligen lämnat information om danska förekomster av vissa arter. Slutligen ett varmt tack till Jurate De Prins (RMCA, Belgien) och Willy De Prins (Leefdaal, Belgien) för deras synpunkter på den mystiska styltmalen som behandlas i denna artikel.

Intressanta fynd och observationer från 2014 (eller från tidigare år) tas tacksamt emot av mig, gärna före 2015!

Vädret 2013

Medeltemperaturen har under 2013 varit aningen över den normala, men som vanligt var skillnaden mellan olika perioder stor, särskilt i Norrland, där temperaturen månadsvis först i maj-juni hade måttligt fluktuerande värden. Nederbörden var i södra halvan av landet nära det normala, medan den i norra delen låg betydligt över medelvärde. I övrigt följde vädret de generella mönster som brukar gälla för landets olika delar. Uppgifterna är hämtade från SMHI:s officiellt publicerade klimatdata på Internet (<http://www.smhi.se/klimatdata>). Under fältsäsongen juni-augusti var väderförhållandena åtminstone tidvis gynnsamma, men förra årets dåliga tillgång på fjärilar påverkade ganska säkert säsongen 2013, som upplevdes som överraskande mager på fjärilar. Under vissa korta perioder rådde gynnsamma vindar, som förde in en del migrerande arter.

Figur 1. – *Nemapogon inconditella*, sidensvampmal, hane. En mycket sällsynt mal fjäril som med hjälp av feromonbeten lockats fram på tre nya lokaler: SUECIA, Småland, 2011. Leg. coll. Nils Ryrholm. Foto: Nils Ryrholm.

Nemapogon inconditella, male. This rare species has been found on three new sites by help of pheromone traps: SUECIA, Småland, 2011. Photo: Nils Ryrholm.

Intressantare arter

Bohemannia quadrimaculella (Boheman, 1853), fyrfläckig dvärgmal, [90], ses sällan och dess levnadssätt i vårt land är ännu inte fullt utrett. Conny Philipsson har genom ett foto visat fynd av arten från mitten av juli i Västra Mark, Karlskrona, Blekinge.

Antispila metallella ([Denis & Schiffermüller], 1775), större kornellmal, [114], är utanför Öland och Gotland en sällan sedd art. Skogskornell *Cornus sanguinea*, som är larvens värdväxt i vårt land, finns bara fläckvis på det svenska fastlandet och även i Skåne är utbredningen fragmenterad. Dock kunde Östen Gardfjell notera *metallella* på Ivön den 8.VI i samband med det Svenska entomologmötet.

Antispila treitschkiella (Fischer von Röslerstamm, 1843) [114a], mindre kornellmal, är fortfarande känd bara från en enda nordisk lokal, ca 1 km SO om Ölands Skogsby öster om Färjestaden. Att den finns kvar på platsen kunde Peter Koch Schmidt konstatera genom håvning av en fjäril den 24.VI och fynd av 8 minor den 31.VII.

Nemapogon inconditella (D. Lucas, 1956), sidensvampmal, [202], är en oerhört sällsynt mal och har fram till nu placerats i kategorin kunskapsbrist (DD) i Rödlistan. Den tillhör familjen äkta malar (Tineidae), där många arter undviker ljus och de är därför svåra att träffa på. En del arter har ett dolt levnadssätt i ihåliga träd, och larverna lever ofta i tickor på döda eller döende träd eller i fågelbon. Många tineider har isolerade förekomster i landet och sidensvampmalen tillhör helt klart denna grupp. Den har hittills bara varit känd från en lokal i södra Skåne och på Gotska Sandön. Nu har Nils Ryrholm, tillsammans med Mattias Larsson, fått fram ett syntetiskt feromon, som han har testat på ca 400 platser i södra Sverige under perioden 2007-2011. På tre lokaler i Kalmar län fastnade sammanlagt 8 exemplar under tiden 30.VI-11.VIII.2011: 3 exx. Sm. Hultsfred, Mållilla, Hagelsrum, 4 exx. Sm. Kalmar, Kölby gård och 1 ex. Sm. Nybro, Rismåla. Dessutom föreligger ett äldre fynd från Skåne Torup 13-20.VII 2007 som inte tidigare rapporterats. En av fjärilarna som hade fastnat i feromonfällorna avbildas i Fig. 1.

Nemapogon falstriella (Haas, 1881), sorgsvampmal, [206a], klassad som nära hotad (NT), finns också bofast i östra Skåne i bokskogsområdet i anslutning till Ravlunda skjutfält. Nils Ryrholm hittade inalles 6 exx. med hjälp av artificiellt feromon i olika delar av området under perioden 11-18.VII, alla i anslutning till mycket grova bokar.

Trichophaga scandinavella Zagulajev, 1960, spybollsmal, [220], är klassad som nära hotad (NT) och är en fjäril med något gåtfullt uppträdande. Larven lever sannolikt vanligen av spybollar eller i fågelbon, men har troligtvis fler och ännu okända miljökrav eftersom fjärilen är så sällsynt och sporadisk. Arten verkar numera ha sina säkraste förekomster på västkusten eftersom alla senare fynd är gjorda där. I år har tre fjärilar hittats vid Nordens Ark i mellersta Bohuslän, en hona 1-8.VII samt vardera en hane 23.VIII-2.IX och 3-10.IX (BJOS, KJCS, PHNS, RYRS).

Callisto insperatella (Nickerl, 1864) [264a], häggveckmal. Många har sökt efter denna art i vårt land, då den är känd från södra Finland och från tre skilda platser strax norr om Oslo. Den 21 maj 2013 publicerade Patrik Ekfeldt på Artpor-

Figur 2. *Callisto insperatella*, häggveckmal, hittades ny för Sverige år 2013. Arten var ganska väntad eftersom den finns både i Finland och Norge. SUECIA, Gästrikland, Torsåker, Nyhyttevägen, 21.V.2013. Foto: Patrik Ekfeldt.

Callisto insperatella was found new for Sweden in 2013. The species was expected as it was known both from Norway and Finland, and because the host *Prunus padus* is common.

talen under släktnamnet *Callisto* en bild av en icke artbestämd mal (Fig. 2), som tveklöst var ett nykläckt exemplar av *insperatella*. Senare skickade Patrik bilder till mig av larvens angrepp (mina) och kokong (Fig. 3a, b). Man kan därför med säkerhet fastslå, att arten är bosfast på

Figur 3. – a) Mina av *Callisto insperatella*. SUECIA, Gästrikland, Torsåker, Nyhyttevägen, 5.VII.2013. – b) Kokong av *C. insperatella*. Foto: Patrik Ekfeldt.

a) Mine of *Callisto insperatella*. SUECIA, Gästrikland, Torsåker, Nyhyttevägen, 5.VII.2013. – b) Cocoon of *C. insperatella*. Photo: Patrik Ekfeldt.

Nyhyttevägen söder om Torsåker i Gästrikland. Antingen har arten relativt nyligen kommit över från Finland och etablerat sig i vårt land, men den kan också ha funnits en längre tid på platsen. Det vore inte överraskande om *insperatella* hittas på andra platser i östra Svealand inom den närmaste framtiden, då hägg är en vanlig växt i denna del av landet. För mera information hänvisas till Nationalnyckeln (Bengtsson & Johansson 2011).

Phyllocnistis saligna (Zeller, 1839), pilsaftmal, [317], har ljusa exemplar i Skåne, medan Upplands-djuren genomgående har mörk grundfärg. Hasse Hellberg (pers. medd.) har noterat detta och utesluter inte två olika invandringsvägar till Sverige. I Uppland är minorna i bladen dessutom undersidiga, vilket är mycket ovanligt i Skåne. Fynden tyder i varje fall på två skilda fenotyper, men helst borde de båda morfernas DNA undersökas för att se om det rör sig om en eller två arter. Genitalierna inom släktet *Phyllocnistis* är nämligen mycket svåra att särskilja.

Bucculatrix maritima Stainton, 1851, strandasterkronmal, [325], har hittills påträffats nordligast i Uppland. På finska sidan förekommer den längs kusten norrut till inre Bottenviken. Nu har Lars Ericsson, Umeå, funnit larver i Norrbotten vid Norrfjärden, Svartnäs (N Trundön) på strandaster *Aster tripolium* (*Tripolium vulgare*). De höll på att förpuppas på undersidan av blad 26.VII.1998 och fjärilar kläcktes fram 2-7.VIII.

Digitivalva valeriella (Snellen, 1878), luddkrisslemal, [423a], är nu troligen utplånad från Sverige genom de naturvårdsåtgärder, som vidtagits vid dess enda svenska lokal i Gessie söder om Malmö (WMAS pers. medd.). Man har alltså prioriterat en av de trettio delpopulationerna av sydlig kärnsnäppa och infört intensivt bete, varigenom beståndet på ca 100 kvadratmeter av larvens värdväxt luddkrissla *Inula britannica* försvann och vi förlorade en fjärilsart i kategorin akut hotad (CR). Fjärilen kan svårigen återetablera sig i landet, då luddkrissla bara förekommer i ett fåtal, mycket små och fragmenterade bestånd i sydvästra Skåne. Artfaktabladet från 2002 för denna art http://www.artfakta.se/Artfaktablad/Digitivalva_Valeriella_102422.pdf, där hot och rekommendationer redovisas, har beklagligtvis inte haft någon påverkan för att bevara denna akut hotade art.

Digitivalva reticulella (Hübner, 1796), norsk-noppemal, [424], har under senare decennier uppvisat migrationstendenser, vilket inte observerades före 1990. Sammanlagt 2 exx. hamnade på Hasse Hellbergs lampor i Åhus den 28.VII resp. Lund 29.VII, långt utanför den "normala" utbredningen i västra Svealand och södra Norrland. Ole Karsholt har meddelat, att arten dök upp i Danmark först 1999, men nu regelbundet observeras i den sydöstra delen av landet. Clas Källander och Nils Ryrholm har gjort exakt samma observation i sydöstra Skåne.

Acrolepia autumnitella Curtis, 1838, besöksötemal, [427], rycker allt längre norrut. Den har nu hittats både i Östergötland av Monica Sunhede den 26.X och av Karl Källander i Södermanland den 14.II, 11.IV och 28.XII. Fjärilen söker sig ofta inomhus inför övervinterningen och därför dessa datum utanför den "normala" fältsäsongen. Besöksötemal hade faktiskt hittats i Södermanland redan 2011 av Jukka Väyrynen (Bengtsson 2012) men kom inte med i listan då.

Helioidines roesella (Linnaeus, 1758), lungrotsmal, [450] står i Rödlistan klassad som nära hotad (NT). Denna mycket vackra mal dyker då och då upp på platser med sin värdväxt lungrot *Chenopodium bonus-henricus* för att efter några år försvinna med växten (Bengtsson & Johansson 2011). Fjärilen är sällsynt men har nu hittat till Gästrikland, nordgränsen i vårt land. Två

imagines den 28.V och minor senare på sommaren iaktogs i Grinduga av Sol-Britt Nilsson och Nils Ryrholm.

Depressaria chaerophylli Zeller, 1839, hårflokeplattmal, [474], har haft en nedgång sedan det senaste sekelskiftet. Den är ännu bara funnen i Västergötland och på Öland. Den är mycket lokal då den är helt beroende av värdväxten hårfloka *Chaerophyllum temulum* och hittas lättast som larv i skiftet juni-juli. På ljus kommer den då och då, främst på våren efter övervintring, men Birgitta Andersson, Öl. Algutsrum, Aledal, fick ett ex. på lampa den 10.X.

Depressaria silesiaca Heinemann, 1870, nordlig röllikeplattmal, [475], är klassad som nära hotad (NT) och har få fyndlokaler i landet. Ett tredje ex. för Gästrikland har nu noterats av Nils Ryrholm vid Grinduga den 10-24.X.

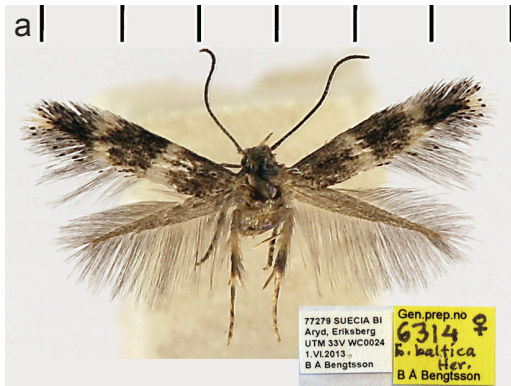
Agonopterix alstroemeriana (Clerk, 1759), odörtplattmal, [481], står som nära hotad (NT) i Rödlistan. Den kommer ibland till ljus, men är lättats att finna på odört *Conium maculatum* som larv. Ett ex. kom till en Hg-lampa hos Birgitta Andersson, Öl. Aledal den 6.V.

Agonopterix arctica (Strand, 1902), fjällvideplattmal, [492], är bara känd från sex nordliga landskap och lappmarker med sydligaste förekomsten i Värmland. Bo Olsson påträffade ett ex. i Vr. N.Ny, Fänstjärnsskogen 16.VII på ljus, ett av de sydligaste fynden i landet.

Pseudatemelia subochreella (Doubleday, 1859), bokskogstubmal, [510], är bara känd från ca ett halvdussin svenska lokaler och har klassat som nära hotad (NT). Mats Lindeborg kan nu lägga till ytterligare en lokal genom ett fynd på Ivö klack i Skåne den 9.VI.

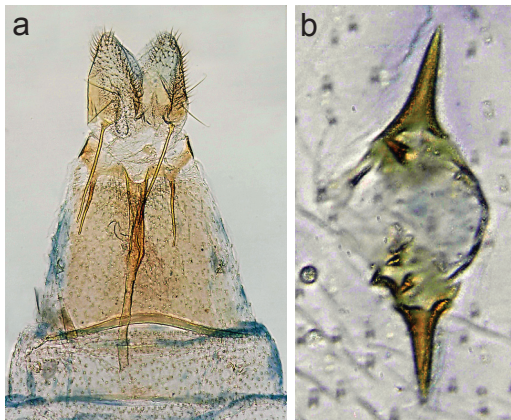
Batia lunaris (Haworth, 1829), mindre buskpraktmal, [525a], upptäcktes ny för landet 2011 (Bengtsson 2012) i Sk. Lund, Höje å. Arten finns kvar på den lilla lokalen, vilket Hasse Hellberg har bekräftat med nya fynd. Den 27.VII fann han i dåligt väder tre exx. sittande på en trädstam och den 29.VII kom ett ex. till ljus. Glädjande nog har denna lilla praktmal också hittats på Klagshamnssudden den 22.VII. Jukka Väyrynen skickade mig ett foto av en mal, som utan tvekan är *lunaris*. Det finns därför skäl att anta att arten finns på fler ställen i sydvästra Skåne.

Dasytoma salicella (Hübner, 1796), videvår-
mal, [548], klassas som sårbar (VU). Den ses

Figur 4. – a) *Elachista baltica*. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 1.VI.2013, leg. coll. BÅ. Denna lilla svårbestämda mal var hittills bara varit känd från Klagshamn i Skåne genom fynd från 1976. – b) Närbild på huvudet av *E. baltica*. Notera de mörkspetsade fjällen.

a) *Elachista baltica*. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 1.VI.2013, leg. coll. Bengt Å. Bengtsson. This small species was until now only recorded once in 1976 from the province of Skåne. – b) Close-up of the head of *E. baltica*. Note the dark-tipped scales.

Figur 5. – a) *Elachista baltica*. Hongenitalier. Notera den asymmetriska sklerotiseringen av bakre delen av ductus bursae och profilen hos den U-formiga inskärningen vid ostium. Slide BÅB 6314. – b) *E. baltica*. Närbild av signum hos *E. baltica*. Genitalpreparat BÅB 6314.

a) *Elachista baltica*. Female genitalia. Slide BÅB 6314. Note the asymmetrical sclerotisation of the posterior part of ductus bursae and the profile of the ostium area. – b) *E. baltica*. Close-up of the signum of *E. baltica*. Slide BÅB 6314.

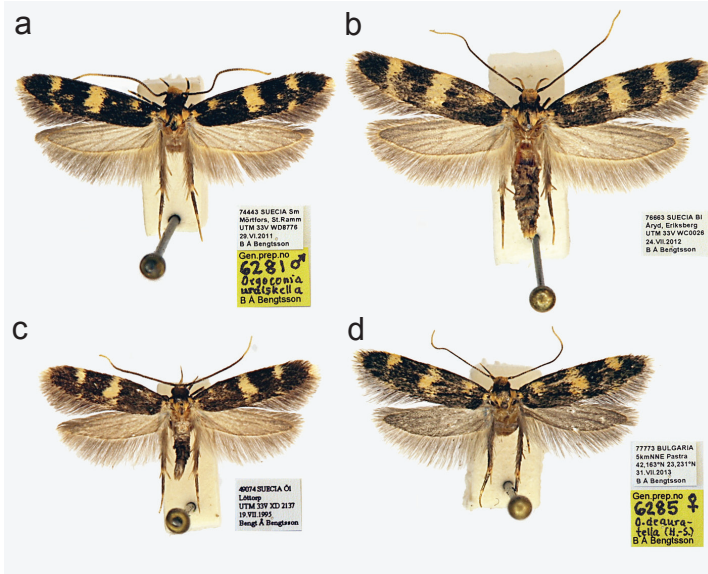
har kommit underfund med. Mats Lindeborg och Hans Karlsson tog en hane på ljus den 9.V i Grytsjöns NR, Bäckebo s:n i Sm, det andra fyndet på platsen. Mats förmodar att röjningen av gran för några år sedan kan ha haft en gynnsam inverkan på *salicella* genom mer insläpp av ljus.

Elachista deriventa Kaila & Mutanen, 2008, tidig piprörminerarmal, [565a]. Arten skildes nyligen ut från sen piprörminerarmal *Elachista elegans* Frey 1859, som även den är relativt ovanlig i Sverige. *E. deriventa* var hittills bara funnen på några få lokaler i sex landskap mellan Ög och Up. Nu har Peter Koch Schmidt flyttat utbredningsgränsen betydligt längre söderut då 4 exemplar kom på ljus vid Mjöshyltan, Kråksmåla s:n, Småland den 3.VI.

Elachista anserinella Zeller, 1839, gulmarmorerad gräsminerarmal, [581], har nu gjort ett rejält hopp norrut i utbredningen genom ett fynd av Hasse Hellberg i Nb. Morjärvi under 2012.

Elachista baltica (E. Hering, 1891), [611a], gräsvingelminerarmal, [611a], har hittills bara med säkerhet påträffats 1976 vid Klagshamnssudden söder om Malmö (Svensson 2006a). Inga andra exemplar tycks ha påträffats i Sverige därefter. Jag fann dock ett honexemplar (Fig. 4a, b) inom Eriksbergs vilt- och naturreservat öster om Karlshamn den 1.V, som enligt Baran & Buszko (2005) samt Svenssons illustrationer av genitalierna och tolkning av arten (Svensson 2006a)

mycket sällan och det beror nog inte bara på den tidiga flygtiden (mars-april). Då larven lever på diverse växter kan man förmoda att den har speciella krav på sitt habitat, som vi inte ännu

Figur 6. Imagines av *Oegoconia* spp. Samtliga leg. coll. Bengt Å. Bengtsson. – a) *Oegoconia uralskella*, hane. SUECIA, Småland, Mörtfors, St. Ramm, 29.VI.2011. – b) *O. uralskella*, hona. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 24.VII.2012. – c) *O. deauratella*, hane. SUECIA, Öland, Löttorp, 19.VII.1995. – d) *O. deauratella*, hona. BULGARIA, 5 km NNE Pastra, 31.VII.2013. Foto: Bengt Å. Bengtsson.

Imagines of *Oegoconia* spp. All specimens leg. coll. Bengt Å. Bengtsson. – a) *Oegoconia uralskella*, male. SUECIA, Småland, Mörtfors, St. Ramm, 29.VI.2011. – b) *O. uralskella*, female. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 24.VII.2012. – c) *O. deauratella*, male. SUECIA, Öland, Löttorp, 19.VII.1995. – d) *O. deauratella*, female. BULGARIA, 5 km NNE Pastra, 31.VII.2013. Photo: Bengt Å. Bengtsson.

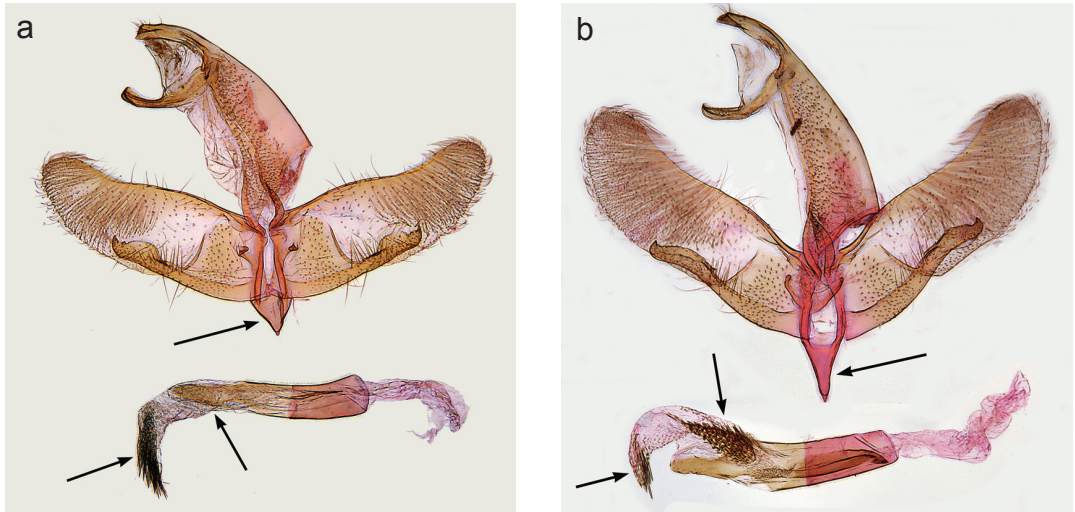
inte kunde vara något annat än *E. baltica*. Som jämförelse visas en bild av hongenitalierna (Fig. 5a, b). Det är dock inte säkert att arten har en population inom själva reservatet då gråsvingel *Festuca rubra* spp. *arenaria* inte verkar finnas där, om nu detta gräs är den enda värdväxten för larven. Möjligen har fjärilen kommit från något angränsande område med sandstränder.

Coleophora chalcogrammella Zeller, 1839, silverstreckad säckmal, [669], har i Rödlistan hamnat i kategorin starkt hotad (EN). Den 12.VII besökte Peter Koch Schmidt och jag Gårdby sandhed på Öland för att se om *chalcogrammella* fanns kvar i området. Vi noterade 4 exx. och när Peter besökte lokalen två dagar senare fann han ytterligare 4 exx. Arten finns fläckvis på sandheden där värdväxten grässtjärnblomma *Stellaria graminea* växer i något tätare bestånd ibland ljunger.

Coleophora salicorniae Heinemann & Wocke, 1876, glasörtsäckmal, [743], är bara funnen i fem landskap längs kusterna i Gotland, i nutid sammantaget på uppskattningsvis bara ett tiotal kända lokaler, där åtminstone en på Gotland vid Fide med största sannolikhet är utgången genom igenväxning. På grund av dess utsatthet är den klassad som sårbar (VU). Mats Lindeborg fann 2 honor med hjälp av en rökpust

den 6.VIII vid Skärlov på Öland. Detta är den andra kända lokalen på ön.

Oegoconia uralskella Popescu-Gorj & Capușe, 1965 [797a]. Efter att ha deltagit i en kongress i Bulgarien sommaren 2013 med efterföljande exkursioner i nationalparkerna Pirin Mts och Rila Mts, hade jag en del material tillhörande familjen Autostichidae (förnamalar) med mig hem. De flesta arterna är utvändigt nästan omöjliga att särskilja. För att få grepp om hur de olika ljusbandede arternas genitalier ser ut, började jag med att preparera en stor hona från Eriksberg, Åryds s:n i Blekinge. Jag blev mycket förbluffad över att genitalierna inte stämde med dem hos vår enda kända svenska art, vitbandad förnamal *O. deauratella* (Herich-Schäffer, 1854), såsom de visades i standardverket *Microlepidoptera Palaearctica* [MP] över de palearktiska arterna inom Symmocidae (Gozmány 2008). Familjen Symmocidae har nu "klassats ner" till underfamiljen Symmocinae som tillhör familjen Autostichidae. Enligt MP skulle det blekingska exemplaret höra till *O. caradjai* Popescu-Gorj & Capușe, 1965. Vid kontakt med Ole Karsholt, Zoologisk Museum i Köpenhamn, meddelade han att det fanns felaktigheter i MP. De danska exemplar, som förvarades i Köpenhamn, hade Gozmány felaktigt

Figur 7. Hangenitalier av svenska *Oegoconia*-arter. – a) *O. uralaskella*. SUECIA, Småland, Mörtfors, St. Ramm, 29.VI.2011, leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6281. Notera att saccus är kort och trubbig och att phallus saknar den kotteliknande samlingen av cornuti. – b) *O. deauratella*. SUECIA, Skåne, Sandhammaren, 14.VIII.1974, leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6280. Saccus är långsmal och phallus uppvisar en kottelik samling av cornuti.

Male genitalia of Swedish *Oegoconia* species. – a) *O. uralaskella*. SUECIA, Småland, Mörtfors, St. Ramm, 29.VI.2011, leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6281. Note the short and blunt saccus, and that the phallus lacks the cone-shaped cluster of cornuti. – b) *O. deauratella*. SUECIA, Skåne, Sandhammaren, 14.VIII.1974, leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6280. The saccus is long and thin, and the phallus has a cone-shaped cluster of cornuti.

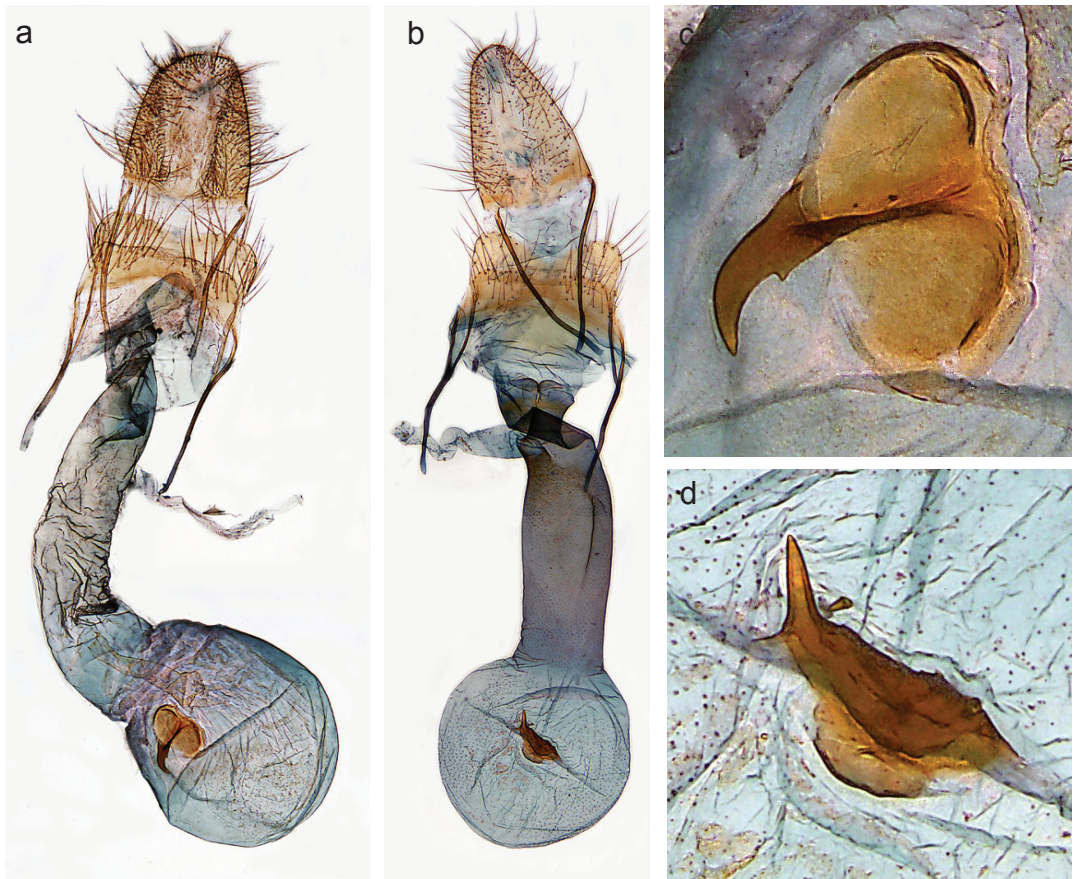
bestämt till *caradjai*, men de var istället *O. novimundi* Busck, 1915. Denna senare art beskrevs från Nordamerika grundat på material, som genom ödets ironi oavsiktligt förts in från Europa, där arten senare visade sig ha en vid utbredning. *O. novimundi* har bl.a. påträffats i Danmark i Köpenhamnsområdet (Buhl m.fl. 2007, Buhl m.fl. 2012). Ole tipsade samtidigt om att de svenska beläggen också skulle kunna vara *O. uralaskella*, och när vissa artiklar om släktet *Oegoconia* hade anlänt från Ole och Peter Huemer (Innsbruck), kunde jag efter genitalprepareringar slutgiltigt slå fast, att den nya svenska arten verkligen var *uralaskella*.

Släktet *Oegoconia* innehåller ca 10 europeiska arter, som oftast är mycket svåra att skilja åt utvändigt. Dessutom finns ett närliggande släkte *Apatema*, som innehåller många liknande arter. Dessa är genomgående mindre, men annars har de samma grundelement i teckningarna. *O. uralaskella* (Fig. 6a, b) har större vingspann (♂ 13-14 mm, n=4; ♀ 15,5-16,5 mm; n=2) än vår andra svenska art, *O. deauratella* (Fig. 6c, d)

(♂ 11-12,5 mm, n=25; ♀ 12,5-14 mm; n=6). För blotta ögat ser *uralaskella* ut att ha något mer utbredda och gulare teckningar och huvudet ser också ljusare ut med en relativt klar ockragul ton mot mer dystert brungul hos *deauratella*, men färgerna varierar något. Både han- och i synnerhet hongenitalierna är mycket lika, men några av arternas genitalier har dock vissa karaktäristiska kännetecken. Hos de två svenska arterna är framför allt saccus och cornutiuppsättningen hos hanarna olika (Fig. 7a, b), och hos honorna är utseendena hos signum och ductus bursae typiska för respektive art (Fig. 8a-d). I övrigt hänvisas till några utredande uppsatser om släktet *Oegoconia* (Huemer 1998, Sutter 2003, Sutter 2007).

Utbredningen för *uralaskella* är ännu något osäker, men kartan (Fig. 9) visar den ungefärliga utbredningen som vi känner den idag. De svarta prickarna är bekräftade förekomster. Troligen finns arten hela vägen bort till Centralasien. *O. uralaskella* beskrevs baserat på insamlat material från Uralsk norr om Kaspiska Havet.

O. deauratella är spridd över större delen av

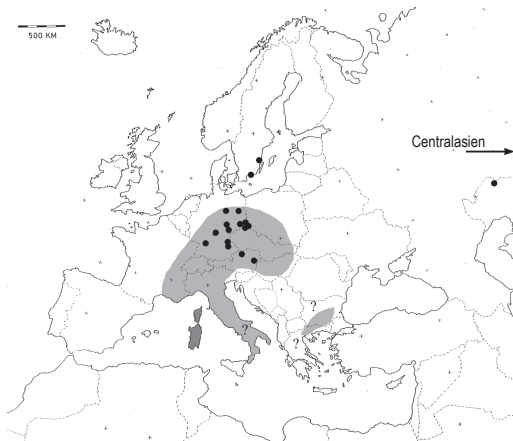
Figur 8. Hongenitalier av svenska *Oegoconia*-arter. – a) *O. uralaskella*. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 16.VII.2013, leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6273. Ductus bursae är svängd och veckad, och signum har en lång spets med två halvcirkelformiga plattor vid basen. – b) *O. deauratella*. SUECIA, Småland, Misterhult, Utlångö, 10.VII.1984, leg. coll. P. Koch Schmidt. Gen. prep. BÅB 2000X. Ductus bursae är rak och slät, och signum har en kort spets från en båtformig, vikt platta.

Female genitalia of Swedish *Oegoconia* species. – a) *O. uralaskella*. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 16.VII.2013, leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6273. Ductus bursae is curved and folded, and signum has a long point with two semi-circular plates at the base. – b) *O. deauratella*. SUECIA, Småland, Misterhult, Utlångö, 10.VII.1984, leg. coll. P. Koch Schmidt. Gen. prep. BÅB 2000X. Ductus bursae is straight and smooth, signum has a short point on a boat-shaped basal plate.

Europa och har sannolikt inkommit till Nordamerika under senare tid med människans hjälp (Landry m.fl. 2013: 25-26). I Sverige går den upp till i höjd med mellersta Svealand.

Biologin hos förnamalarna är dåligt känd, men man antar att larverna lever av vegetabiliska rester på marken (Sterling m.fl. 2012). *O. uralaskella* har i Sverige hittills bara anträffats på extrem hållmark, medan *deauratella* inte tycks vara lika nogräknad utan förekommer i diverse

”småskräpiga” habitat. Då jag den 24.VII.2012 samlade med ljus på Eriksberg vid Kyrkesta <http://www.blekingemuseum.se/pdf2/2007-27.pdf>, ett kvarstående torpställe med kringliggande hållmarker (Fig. 10), såg jag många tiotals exemplar på skynket och noterade att de flesta såg ovanligt stora och vältecknade ut för att vara *deauratella*, även om några av de mindre exemplaren troligen tillhörde denna art. Jag tog in några stycken större exemplar som belägg,

Figur 9. – Den kända utbredningen av *Oegoconia uralskella*. Prickarna representerar kontrollerade fynd (från Huemer 1998, etc.) och det rasterade området den sannolika utbredningen.

The known distribution area of *Oegoconia uralskella*. Dots represent checked records (Huemer 1998, etc.) and the grey area the probable distribution.

men kunde då inte föreställa mig, att jag hade en ny art för Sverige i sådana mängder framför mig. Från Eriksberg har jag också insamlat *uralskella* den 10.VII.2012 (1 km SO Kyrkesta) och 16.VII.2013 (Färksjön i nordväst). I efterhand fann jag i min samling även ett exemplar från ett nyligen inrättat naturreservat norr om sjön St.

Figur 10. Hällmark i Blekinge, Äryd, Eriksberg (Kyrkesta) där *Oegoconia uralskella* förekom i antal 2012–2013. Foto: Bengt Å. Bengtsson.

The flat rock outcrop in Äryd, Blekinge, Sweden, where *O. uralskella* occurred in large numbers in 2012–2013. Photo Bengt Å. Bengtsson.

Ramm, Mörtfors i Småland, där jag hade placerat en lampa den 29.VI.2011 på den stora, delvis lavtäckt granitplatån, i vars spricksystem växte bl.a. senvuxen ek och tall (Fig. 11). Allt som allt är hittills 4 ♂♂ och 2 ♀♀ kända från Sverige.

Det är inte omöjligt att *uralskella* finns i andra samlingar, placerade under *deauratella*. I Riksmuseets samlingar och i Zoologiska museet i Lund saknas dock arten. Av detta kunde man kanske dra slutsatsen att den har kommit in till vårt land i sen tid, men insamling på artfattig, extrem hällmark är sällan högprioriterad. Fyndlokalernas karaktär indikerar att *uralskella* har funnits i vårt land sedan länge, och förmodligen kommer man att finna arten på fler platser i södra Sverige. Eftersom *uralskella* associeras med hällmark och klippor föreslås det svenska namnet **klippförnamal**.

Monochroa inflexella (Svensson, 1992), kalkhälldystermal [825]. När Jan-Olov Björklund var ute tillsammans med Mats Lindeborg och Karin Ahrné från Artdatabanken och tittade på intressanta marker i Roslagen den 28.VI fann de ca 5 fjärilar av denna art på Gräsö vid Eriksdal.

Monochroa saltenella (Benander, 1928), fjällängssyredysterimal, [828], hör man bara talas om högst någon gång per decennium, och dess sällsynthet beror sannolikt på höga krav på habitatet, dvs. öppna marker i fjällregionen med ängssyra *Rumex acetosa*, som är larvens

Figur 11. Hällmark vid St. Ramm, Mörtfors i Småland där ett exemplar av *O. uraliskella* påträffades 2011. Foto: Bengt Å. Bengtsson.

The rock outcrop in Mörtfors, Småland, Sweden, where one male of *O. uraliskella* was found in 2011. Photo: Bengt Å. Bengtsson.

värdväxt. Arten anses sårbar (VU) i Rödlistan. Ett exemplar påträffades i Hr. Funäsdalen, Funäsberget under perioden 17.VI-24.X (BIPU, KJCS, RYRS). Flygtiden är normalt juli.

Recurvaria nanella ([Denis & Schiffermüller], 1775), fruktträdsböjmal, [848], återfanns av Hasse Hellberg i Sk. Arlöv på samma plats som Magnus Wedelin hittade denna art ny för Sverige 1994 (Svensson 1995). Fyra exx. kom till ljus den 24.VII.

Athrips amoenella (Frey, 1882), praktstämval, [870], är i vårt land ännu inte funnen utanför mellersta Kalmar län, med undantag för två fynd i Sk. Sandhammaren: 8.VI.1974 (Svensson 2001) samt ett hittills opublicerat belägg 12.VI.1974, troligen vid scoutlägret (Hans Hellberg, muntl. medd.). Denna vackra mal är möjligen utgången därifrån, då naturen i Sandhammaren har ändrats radikalt under de gångna fyra decennierna. Arten har bedömts sårbar (VU). Peter Koch Schmidt fick ett exemplar på lampa den 3.VI vid Mjöshyltan, Kråksmåla s:n, Nybro kommun, inte långt från den plats där han först fann arten ny för landet. Den 31.V fann Mats Lindeborg ett ex. på ljus i Grytsjöns NR, där enstaka exemplar har hittats tidigare. Arten har med säkerhet speciella krav på sitt habitat och är på sikt hotad, då värdväxten backvicker *Vicia cassubica* går tillbaka i samband med att exten-

sivt skogsbyte har upphört och monotona plantageskogar ersätter de luckiga naturskogarna.

Gnorimoschema herbichi (Nowicki, 1864), grånad småstämval, [921], är fortfarande en gåtfull art med sitt efemära uppträdande. I rödlistan har den klassats som sårbar (VU). Mats Lindeborg rapporterar ett ex. på ljus den 28.VII från Åby sandstämp på Öland. Tydligt företrar arten – i varje fall i vårt land – torra sandmarker då den exempelvis också är funnen i närheten på Gårdby sandhed och på Gotland vid Närshamn, men larven uppges leva på kärfräken *Equisetum palustre* [exempelvis Gustafsson, (december 2013)], vilken känns motsägelsefullt. På ön Anholt har larven påträffats i spånad under utlöpare av krypvide *Salix repens* (Karsholt m.fl. 2008: 32).

Scrobipalpa proclivella (Fuchs, 1886), malörtssmånstämval, [924a], upptäcktes på Gotland som ny för landet 2007 (Svensson 2008). Den var uppenbarligen en nykomling, som man numera kan räkna som bofast på Gotland genom fynd av ett dussintal exx. på en ny plats vid Norebod längst i söder på Sudret 24.VIII (KJCS, KJKS, RYRS).

Syncopacma wormiella (Wolff, 1958), liten käringtandpalpmal, [971] är en art med ett ore-gelbundet uppträdande och klassas som nära hotad (NT). Peter Koch Schmidt kunde notera ett

exemplar per besök av denna sällsynta art den 7.VII resp. 14.VII på Gårdby sandhed, Öland.

Platyedra subcinerea (Haworth, 1828), kattostmal, [982], klassad som sårbar (VU), har återigen dykt upp i Kalmar fast på en ny lokal. Två exx. av denna sällsynta stävmal kom till Mats Lindeborgs lampa i Norrliden i skiftet maj-juni. Mats misstänker att den kan leva på stockros *Alcea rosea* och hans förmodan styrks av att han vid sin tidigare bostad hittade larver i frökapslar, men aldrig lyckades kläcka fram fjärilar. I Storbritannien är *subcinerea* känd från denna växt.

Dichomeris marginella (Fabricius, 1781), vitkantad ennålmal, [989], har tydligen haft ett bra år i Skåne under 2013. Arten har noterats genom ett ex. från Löderup 12.VII (RYRS) och 8 exx. från Kåseberga 25.VII–8.VIII (KJCS, KJKS, RYRS).

Helcystogramma lineolella (Zeller, 1839), berggrönbågpalpmal, [995], har i Norrland hittills bara varit känd från Gästrikland och Jämtland. Östen Gardfjell kan nu lägga till ett tredje nordligt landskap genom ett fynd 10.VI.2011 vid sin stuga på Alnön i Medelpad.

Ditula angustiorana (Haworth, 1811), idegranbredvecklare, [1042], hittades i vårt land första gången 1978 i Simrishamn (Svensson 1979). Därefter har den påträffats i Skanör, Torup och i södra Halland. Hans Karlsson fick ett ex. i Sk. Hagestad strandskog den 6.VIII och kunde därmed fylla en lucka i den sydsvenska utbredningen. Larven har hittills ansetts leva monofagt på idegran *Taxus baccata* i Sverige. Såvitt bekant finns inte idegran på denna lokal, men möjligen i någon trädgård i grannskapet, vilket även de första fynden av *angustiorana* vid Kåseberga under 2013 indikerar, där 6 exx noterades under perioden 11-16.VII (KJCS, KJKS, RYRS, ÖRDS). I Danmark har man funnit larven på många andra buskar och träd (Karsholt, pers. medd.), och även i södra Skåne kan det tänkas, att larven har valt en annan värdväxt. Idegran växer ursprungligt på åtskilliga mer eller mindre kustnära platser i södra Sverige, men ännu har dennavecklare inte anträffats på någon av dessa lokaler, vilket kan tyda på att den är införd med plantor i sen tid eller spontant spridd från Danmark.

Acleris quercinana (Zeller, 1849), brun ekvårvecklare, [1078], är enligt rödlistan en sårbar art (VU). Länge var den bara känd från Kullaberg i Skåne, men den är också funnen i Västergötland vid kusten. Håkan Elmquist och Lars Imby fann efter mycket sökande två exx. vid Ransvik på Kullaberg den 8.VII.

Acleris cristana ([Denis & Schiffermüller], 1775), rosenvårvecklare, [1087] har under 00-talet alltmer vidgat sin utbredning norrut i Svealand. Håkan Elmquist rapporterar tre exx. från sitt hem i Sö. Mariefred, Hedlandet den 15.IX, 8.X resp. 23.X. I Bohuslän sprider arten sig istället söderut längs kusten från de torra delarna kring Oslofjorden. Under både hösten 2012 och hösten 2013 har några enstaka individer observerats vid Nordens Ark i mellersta delen av landskapet (BJOS, KJCS, PHNS, RYRS).

Cochylimorpha hilarana (Herrich-Schäffer, 1855), fältmalörtgallvecklare, [1101], är klassad som akut hotad (CR). Av denna art har ytterligare två äldre exemplar påträffats. Hasse Hellberg upptäckte i sin samling två exx. från Öl. Gårdby den 2 resp. 4.VIII.1984, i vars grannskap jag fann arten ny för Öland 1977. Det kan kanske löna sig att söka efter arten i nordöstra hörnet av Stora alvaret där förhållandena inte har ändrat sig så mycket sedan 1980-talet. Från Skåne eller Blekinge finns inga fynd sedan ett drygt halvsekel tillbaka trots riktade eftersök.

Cochylidia heydeniana (Herrich-Schäffer, 1851), gråbinkevecklare, [1137] och *Cochylis atricapitana* (Stephens, 1852), ståndsbloomsvecklare, [1143], är båda relativt ovanliga arter, som sporadiskt dyker upp i torra områden och finns kvar en tid. Birgitta Andersson fick ett ex. av vardera arten på ljus vid sin bostad i Algutsrum, Aledal på Öland den 21.VII resp. 7.VII.

Phiaris dissolutana (Stange, 1886), barrmossbrokvecklare, [1166], har noterats från få platser i vårt land, från Skåne till Torne lappmark. Den ses sällan trots att larven lever på mossor (Svensson 2006b). Hans Karlsson fick ett ex. på Gotland, Tingstäde, Hejnum hållar den 2.VII. Ett nytt landskapsfynd kunde Bo Olsson meddela, då han funnit arten i Hr. Hede, He-deurskog den 10.VII (1 hane) och Hr. Tännäs, Högvålen (1 hona).

Celypha aurofasciana (Haworth, 1811), gulbandvecklare, [1183], har hittills påträffats

på sex lokaler i landet. En sjunde lokal har nu noterats, då Mats Lindeborg fann flera exx. i Sm. Getebro NR i Långemåla s:n den 3 och 9.VII samt den 2.VIII. Åter kan man konstatera, att arten bara hittas i de absolut mest exklusiva ek- eller bokskogarna med lång kontinuitet, där stammarna är ordentligt täckta med mossor. Till följd av detta har den klassats som sårbar (VU).

Endothenia oblongana (Haworth, 1811), klintrotvecklare, [1213], är nära hotad (NT). Denna art, som är så lätt att förväxla med släktingen brämrotvecklare *E. marginana* (Hw.), kan ändå relativt lätt identifieras genom genitalpreparering. *E. oblongana* är endast känd från fem svenska landskap och hittills bara funnen på uppskattningsvis ett dussintal lokaler. Peter Koch Schmidt hävdade tre exx. i Sk. Kåseberga den 19.VI, en lokal där den tidigare har påträffats.

Ancylis upupana (Treitschke, 1835), almsikelvecklare, [1238], är klassad som nära hotad (NT). Den rapporteras inte varje år och med tanke på att larven i huvudsak är bunden till almarter *Ulmus* spp. kan man befara, att fjärilen kommer att uppvisa en nedgående trend i framtiden. Hans Karlsson fann ett ex. i Sk. Fjälkinge, Ivö klack den 8.VI.

Ancylis obtusana (Haworth, 1811), trubbsikelvecklare, [1243], är fortfarande en mystisk art, som har ett oregelbundet uppträdande i vårt land. Den har därför hittills hamnat i klassen kunskapsbrist (DD). I samband med Svenska entomologmötet på Ivön fann jag ett exemplar den 8.VI. Hans Karlsson fann 2 exx. Öl. Dyesstad, Runsten den 17.VI och Mats Lindeborg hävdade 3 exx. på samma lokal vid 20-tiden på kvällen. De flög längs en väggkant där det växte humleblomster *Geum urbanum*, som är värdväxt för larven. På Artportalen finns ett foto av arten taget av Andreas Grabs Öl. Grönhögen den 5.VII.2012. Trubbsikelvecklare är i vårt land fortfarande endast rapporterad från Skåne och Öland.

Pelochrista mollitana (Zeller, 1847), krisslerotvecklare, [1312]. Denna art är i vårt land en gotländsk specialitet och har bedömts nära hotad (NT). Den har under senare tid nästan årligen rapporterats från Öland. Det finns därför anledning att misstänka en nyetablering på Öland och förutsättningarna bör vara goda. Pe-

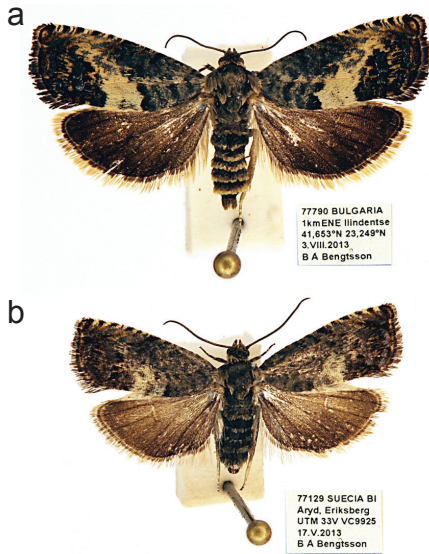
ter Koch Schmidt har åter funnit den vid Gårdby sandhed, både den 4.VII och 7.VII, ett ex. vardera gången. I Dörby, bara 1 km därifrån, fick Hans Karlsson ett ex. i en ljusfälla 15-17.VII.

Clavigesta purdeyi (Durrant, 1911), tallbarrsvecklare, [1335a], anmäldes ny för Sverige av Ronny Lindman (Bengtsson 2012) från södra Halland och påträffades senare också i NV Skåne (Bengtsson 2013). Nu kan Ronny tillsammans med Jan-Olov Björklund rapportera ytterligare ett fynd från Halland på ginstlokalen vid Vessingesjön 7.VIII. Hasse Hellberg har dessutom funnit arten lite längre söderut i Skåne, Arlov, 2 exx. den 24.VII. Man kan bara hålla med Hasse när han antar att arten är bofast i landet nu.

Pammene giganteana (Peyerimhoff, 1863), smal eksolvecklare, [1358]. Efter att syntetiska feromoner började användas under 1990-talet för att locka till sig fjärilar, kunde denna vårflygande och sällan sedda art plötsligt noteras från en mängd nya lokaler och ofta i stor mängd. Arten anmäldes nyligen som ny för Gotland (Svensson 2011) och nu har Håkan Elmquist och Hasse Hellberg funnit den på två olika lokaler på ön, vid Garda Kälädänge och Sproge, Bosarve.

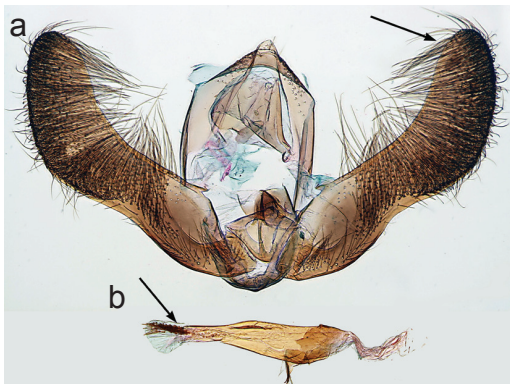
Pammene spiniana (Duponchel, 1843), slånsolvecklare, [1363], togs ny för Sverige 1968, då Ingvar Svensson fann den på Öland. Längre var det dit man åkte för att finna arten. Så småningom hittades den också i Skåne och 1994 i Blekinge och Småland. 2001 påträffades den i Uppland och för ett par år sedan rapporterades den genom foto på Artportalen från Östergötland. Artens etablering i östra Svealand har nu ytterligare bekräftats genom två exemplar från Södermanland, det första taget redan 21.VIII.1999 av Håkan Elmquist i Björnlunda, Utnäset och nu också av Björn Karlsson, som har funnit den i Strängnäs den 19.VIII. Man kan starkt misstänka, att slånsolvecklaren har spridit sig norrut under senare decennier till följd av ett varmare klimat.

Pammene herrichiana (Heinemann, 1854) [1368a], har egentligen varit känd i vårt land åtminstone sedan mitten av 1900-talet genom fynd från Skåne. Då Ingvar Svensson och jag diskuterade om man skulle betrakta *herrichiana* som en egen art eller ej, följde vi signaler från kolleger utomlands och den aktuella litteraturen, vilket resulterade i att den fick stå

Figur 12. – a) *Pammene fasciana*. Det vita snedbandet fortsätter nästan ut till spetsen. BULGARIA, Blagojevgrad district, 1 km ENE Ilindentsi, 3.VIII.2013. Leg. coll. BÅB. – b) *P. herrichiana*. Den ljusa bakkantsfläcken når bara mitten av vingen. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 17.V.2013. Leg. coll. BÅB.

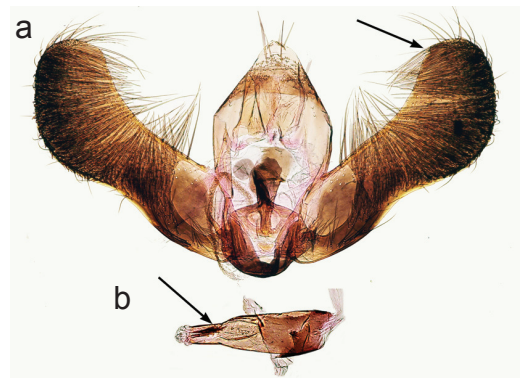
a) *Pammene fasciana*. The white fascia almost reaches the apex. BULGARIA, Blagojevgrad district, 1 km ENE Ilindentsi, 3.VIII.2013. Leg. coll. BÅB. – b) *P. fasciana*. The pale dorsal spot only reaches the mid wing. SUECIA, Blekinge, Åryd, Eriksberg, 17.V.2013. Leg. coll. BÅB.

Figur 13. – a) Hangenitalier av *Pammene fasciana* (L.). SUECIA, Skåne, Sandhammaren, scoutlägret, 1.VII.1993. Leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6371. Notera den långsträckta formen på genitalklaffarna. – b) Närbild av phallus med ca 40 cornuti.

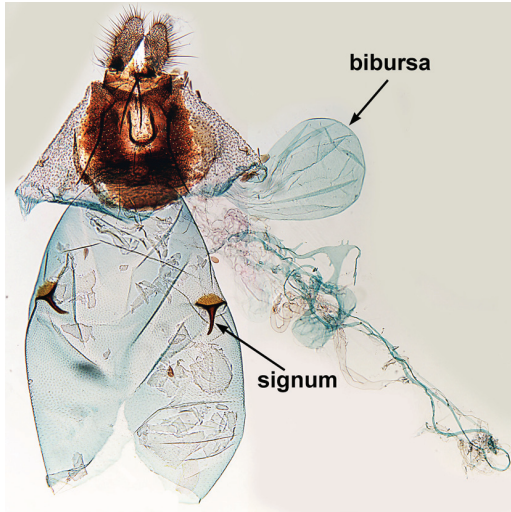
a) Male genitalia of *Pammene fasciana* (L.). Note the long valvae. – b) Close-up of phallus with ca 40 cornuti.

kvar som synonym till den ekollonlevande *P. fasciana* (Linnaeus, 1761). I efterhand kan det tyckas egendomligt, eftersom *herrichiana* bara tas i bokskog och larven enligt utländska observationer lever på bokollon (<http://www.norfolkmoths.co.uk/micros.php?bf=12361>). Dessutom ser *herrichiana* annorlunda ut och kläcker flera veckor tidigare än tvillingarten. *P. herrichiana* flyger här från mitten av maj till mitten av juni, medan *fasciana* tidigast brukar ses i början av juni och kan anträffas till slutet av juli. Ett unikt fynd finns som avviker från detta mönster (se nedan). *P. herrichiana* tycks vara en relativt ovanlig art och har hittills bara hittats i Skåne, Blekinge och Småland på sammanlagt ett dussintal lokaler, men den har troligen en något större utbredning än vad som är känt idag. I Svenssons vecklarbok (Svensson 2006b) finns två skånska exemplar avbildade (423b och 423c; från Österslöv resp. V. Vram) med typiskt utseende för bokarten. I Zoologiska museet i Lund finns 5 exemplar från norra och mellersta Skåne: Balsberget 28.VI.1955, Sövde 16.VI.1970, Öved 9.VI.1975, Färlöv 6.V.1989 och Höör 19.VI.1945 (det sistnämnda det äldsta kända fyndet i Sverige) samt 1 exemplar från Blekinge (Valje 31.V.1959). Själv har jag tre hanar från olika lokaler: Bl. Åryd, Eriks-

Figur 14. – a) Hangenitalier av *Pammene herrichiana* (Hein.). SUECIA, Skåne, Ivön, kaolinbrottet, 8.VI.2013. Leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6372. Notera de korta genitalklaffarna. – b) Närbild av phallus med ca 20 cornuti.

a) Male genitalia of *Pammene herrichiana* (Hein.). Note the short valvae. – b) Close-up of phallus with ca 20 cornuti.

Figur 15. Hongenitalier av *Pammene herrichiana* (Hein.). Spetsen på signum är relativt kort. SUECIA, Småland, Skatelöv, Bjurkärr, 5.VI.2011. Leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6374.

Female genitalia of *Pammene herrichiana* (Hein.). Note the relatively short point on signum.

berg 17.V.2013, Sk. Ivön 8.VI.2013 och Sm. Långemåla, Danmarksvägen 22.VII.2010 (sic!), samt två honor från Sm. Skatelöv, Bjurkärr 5.VI.2011. Det finns inga skäl att tro att arten har invandrat under senare tid, utan den har med säkerhet funnits här sedan mycket länge.

Utbredningen både i Sverige och i Europa är ännu dåligt känd, då arten helt nyligen har erkänts som en god art (se exempelvis Sterling m.fl. 2012). Den är i varje fall funnen i Danmark (van Deurs 1956), Storbritannien (Sterling m.fl. 2012) och Tyskland (Hannemann 1961).

Skilda flygtider, näringsväxter och habitat samt olika utseenden bör vara tillräcklig grund för att identifiera de båda arterna. Hos de fullbildade fjärilarna uppvisar *P. fasciana* (Fig. 12a) en bred, ljus snedstrimma i framvingen ut mot framkanten nära vingspetsen, medan *herrichiana* (Fig. 12b) vanligen har mindre vingspann och är mörkare med oftast bara en vitaktig fläck på bakkanten, ibland diffust förlängd snett framåt och utåt. Också i genitalierna finns skillnader, som möjligen kan vara vägledande. I hangenitalierna hos *herrichiana* (Fig. 14a, b) är genitalklaffarna kortare ("knubbigare") än

Figur 16. Hongenitalier av *Pammene fasciana* (L.). SUECIA, Öland, Getterum, 20.VII.1995. Leg. coll. BÅB. Gen. prep. BÅB 6376.

Female genitalia of *Pammene fasciana* (L.).

hos *fasciana*, och phallus har bara ca 20 cornuti, medan *fasciana* (Fig. 13a, b) har ca 40. I hangenitalierna är skillnaderna mindre och kanske inte helt säkra, men hos *herrichiana* (Fig. 15) tycks signa ha kortare spets än hos *fasciana* (Fig. 16) och bibursan (pseudobursan) är jämförelsevis något mindre med en diameter bara ca hälften av den egentliga bursans.

P. herrichiana kan lämpligen få det svenska namnet **bokollonsolvecklare** medan namnet på *Pammene fasciana* (tidigare ollonsolvecklare) föreslås ändrat till **ekollonsolvecklare**.

Cydia grunertiana (Ratzeburg, 1868), lärkbarkvecklare, [1374], ses mycket sällan och flyger kanske rätt högt över marken kring lärkträd. Vid det svenska entomologmötet 2013 på Ivön i Skåne besökte jag ett lärkbestånd på vägen norrut mot kaolinbrottet. Där skrämde jag ut en hona från stammen av ett grovt lärkträd den 8.VI. Identiteten var inte genast given, då exemplaret var ovanligt mörkt med otydliga ljusa teckningar, men genitalpreparering bekräftade senare artstillhörigheten.

Cydia lobarzewskii (Nowicki, 1860), trädgårdsvecklare, [1397a], har nyligen anlänt

Figur 17. *Platyptilia isodactyla* hittades efter 40 års sökande ny för Sverige. Till skillnad från övriga arter inom släktet *Stenoptilia* har denna art en diffus, mörk framkantsfläck. Sweden, Bohuslän, Säve, Uppegården, 28.VIII.2013, leg. coll. Jan Å. Jonasson. Foto: Jan Å. Jonasson.

Platyptilia isodactyla finally has been found in Sweden after 40 years searching. It is distinguished from other species in the genus e.g. by the diffuse costal spot. Sweden, Bohuslän, Säve, Uppegården, 28.VIII.2013. Leg. coll. Jan Å. Jonasson. Photo: Jan Å. Jonasson.

till Sverige (Bengtsson 2012). Den är uppenbarligen lätt att konstatera med feromonlockning och med den metoden kunde 5 ex. av arten nu hittas av Clas Källander i Bl. Jämjö den 27.VI-2.VII. Tidigare var den känd från Go, Sö och Up.

Cnaemidophorus rhododactyla ([Denis & Schiffermüller], 1775), rosenknoppfjädermott, [1470], är ett mycket vacker fjädermott, som inte kan förväxlas med någon annan europeisk art. Östen Gardfjell har nu genom ett fynd den 27.VII på Alnön i Medelpad flyttat nordgränsen flera tiotals mil norrut. Nu återstår att hitta den också i Hälsingland.

Platyptilia isodactyla (Zeller, 1852) [1475a]. Detta fjädermott kan egentligen inte blandas ihop med någon annan svensk art på grund av sina bruntonade vingar (Fig. 17). Den mörka framkantfläcken på framvingefliken är relativt suddig och ofta upplöst i två eller tre fläckar till skillnad från övriga arter i släktet *Platyptilia*, vilka har en distinkt och odelad triangulär fläck. Också artens habitat är utslagsgivande.

Eftersom larven lever på vattenståndets *Senecio aquaticus* var det följdriktigt, att den skulle upptäckas som ny för Sverige vid västkusten, där växten lokalt har goda bestånd, fast något otillgängliga. Jan Å. Jonasson fann fem exemplar vid stranden av Nordre älv NV om Uppegården på Hisingen norr om Göteborg den 28.VIII. Han berättar följande i sitt mail till mig:

”Inte förrän nu, 40 år och kanske lika många försök senare, fanns arten äntligen på plats: 4 ex. flög långsamt i den nedgående solens sista strålar runt värdväxten inom ett begränsat område av en sank högrötsäng innanför det vass-

Figur 18. Svensk primärlokal för *Platyptilia isodactyla*, Sweden, Bohuslän, Säve, Uppegården. Värdväxten vattenståndets *Senecio aquaticus* ses i förgrunden. Foto: Jan Å. Jonasson 2013.

Habitat of *Stenoptilia isodactyla*, where the first Swedish specimens were found. The host plant *Senecio aquaticus* can be seen in the foreground. Photo: Jan Å. Jonasson 2013.

bälte, som kantar älvstranden (Fig. 18). Någon halvtimme senare infångades ytterligare ett flygande exemplar innan markdimman spred sig över fuktängarna och omöjliggjorde den senare planerade lampfångsten. Den enklaste förklaringen till att arten kunde påvisas först nu är givetvis att den är nyetablerad, men jag lutar ändå att den har funnits här sedan länge. *P. isodactyla* är såväl i England som i Danmark känd för att uppträda i små, lokala "kolonier", som lätt kan förbises. Dessutom måste man ju som vanligt när det gäller många småfjärilar vara ute vid rätt tid (datum och dygnstid) och med lämplig väderlek..."

Arten är känd från Danmark sedan 1967 och har där noterats från åtskilliga provinser, närmast på nordvästra Själland (Karsholt & Nielsen 1998). Den är också funnen i Norge vid Kristiansand på sydkusten hösten 2001 (Aarvik m.fl. 2001). Den uppges vara funnen i Mellan- och Västeuropa ner till Spanien och Nordafrika, men ska också vara rapporterad från Japan (Giellis 1996). En intressant händelse är introduktionen av detta fjädermott i Australien 2005 (också i Nya Zeeland och Nordamerika) för att biologiskt bekämpa stånds *Jacobaea vulgaris* och vattenstånds, som där uppträder som invasiva arter (http://www.landcareresearch.co.nz/_data/assets/pdf_file/0013/20533/Ragwort_Plume_Moth.pdf). I ett kommande verk om de nordiska fjädermotten kommer artens svenska namn att föreslås bli **vattenstånds-fjädermott** (Elmqvist & Johansson, in press).

Stenoptilia pneumonanthus (Büttner, 1880), klockgentianafjädermott, [1479]. Efter den sensationella återupptäckten av detta fjädermott (Bengtsson 2012), som troddes utdött i Sverige, har lokalen vid Örsjön nära Lidhult i Småland under 2013 besökts av flera fjärlssamlare, som har kunnat bekräfta att arten fortfarande finns på lokalen. Exempelvis var Peter Koch Schmidt på plats den 7.VIII och fann 6 exx. genom hävning.

Sciota fumella (Eversmann, 1844), östligt molnmott, [1516a], togs ny för Sverige 2003 men anmäldes först några år senare (Svensson 2006a). Arten torde vara fast etablerad i östra Svealand och ett nytt fynd gjordes detta år av Jesper Lind i Sö. Trosa den 25.VI. Dessutom har ett ex. noterats från Up. Rådmansö, Bergholmen den 23.VI-22.VII (KJKS, RYRS) samt två exx.

från Gotland, Hamra socken (två olika lokaler) den 10.VI-18.VII (KJCS, KJKS, RYRS).

Acrobasis tumidana ([Denis & Schiffermüller], 1775), bergkebladsmott, [1537], står som starkt hotad (EN) i rödlistan, men har åter tagits i sydöstra Skåne. Jan-Olof Ördén har rapporterat 12 exx. Sandhammaren 29.VII-23.VIII, ett ex. Borrbys strand 5.VIII-8.VIII och 2 exx. Simrishamn 3.VIII-4.VIII. Peter Koch Schmidt fick 3 exx. på Ljus i Hagestad den 5.VIII. Vidare rapporteras om 2 exx. 28.VII-3.VIII vid Spragehusen och ett ex. 1-4.VIII vid Kåseberga (KJCS, KJKS, RYRS). Det är glädjande att arten tycks ha fått fotfäste i området, då den uppenbarligen har försvunnit från den "klassiska" lokalen på Kullaberg, men annars finns kvar på några få platser på västkusten, där arten sannolikt är på uppgång, vilket bl.a. indikeras av ett fynd vid Nordens Ark 5-12.VIII (BJOS, KJCS, PHNS, RYRS).

Nephoterix angustella (Hübner, 1796), benvedsmott, [1544a], hade en topp för ca tio år sedan, i synnerhet på Öland, men därefter tycks den ha blivit något ovanligare. Per-Eric Betzholtz rapporterar fynd från sydöstra Öland och Blekinge genom fällfångst under augusti-september. Birgitta Andersson fick 3 exx. sammantaget den 17.VIII och 6.IX på Ljus i Aledal, Algutsrum. I Skåne har arten alltid varit sällsynt, men den 5. VIII fick Peter Koch Schmidt ett ex. på Ljus i Hagestad. Från skånska sydkusten finns ytterligare fynd med ett ex. vardera vid fyra tillfällen: Ö. Hoby, Spragehusen 19-24.VIII, 25-30.VIII och 7-14.IX, samt Kåseberga 5-8. VII (KJCS, KJKS, RYRS, ÖRDS).

Vitula edmandsii (Packard, 1865), humlebo-mott, [1563], är bara känd i vårt land genom en handfull exemplar från Skåne, Öland och Bohuslän. Under året dök ytterligare ett ex. upp i Skåne, Kåseberga 14-19.VIII (KJCS, KJKS, RYRS). Ett helt otroligt fynd gjordes dessutom i Härjedalen vid Duvberget 10 km NV om Sveg 16.VI-7.IX (BIPU, KJCS, KJKS, RYRS). Det är svårt att tolka fyndet annat än som tillfälligt, då de norska lokalerna ligger längst nere i söder (<http://artskart.artsdatabanken.no/FaneKart.aspx>).

Ephesthia kuehniella Zeller, 1879, kvarn-mott, [1566], har påträffats i åtskilliga landskap norrut till Västerbotten, men många av fynden är

av relativt gammalt datum. De små kvarnarna, som förr fanns spridda i jordbrukslandskapet, och de lantbrukare, som själva malde sin säd, är numera sällsyntheter. Därför har kvarnmottet också gått tillbaka och rapporteras inte varje år. Under 2013 hittade Thomas Landgren 1 ex. den 24.III resp. 12.V hemma hos sig i Gullspång i Västergötland.

Pyralis regalis ([Denis & Schiffermüller], 1775), kungligt ljusmott, [1577], har efter upptäckten på Gotska Sandön 1971 av Göran Sjöberg spridit sig till många lokaler på Gotland, nu även till västra delen av ön (EQTS, HHLS). I senare tid har den vidgat sin förekomst i Sverige till Öl, Sö, Up och Gä. Man kan förmoda att arten nu också är bofast på Öland, då Hans Karlsson tog ett ex. den 17.VIII i Böda, Hälludden och Peter Koch Schmidt för andra året i följd fann arten i ett grustag vid Lindby i Gärdslösa s:n. Att den också är väletablerad i östra Uppland visas genom fynd som Jesper Lind har gjort i Kapellskär, Rådmansö och Vaddö under tiden 13.VII-11.VIII med sammanlagt 56 påträffade exemplar.

Agriphila latistria (Haworth, 1811), långstreckat gräsmott, [1606] upptäcktes ny för Sverige 1991 genom fynd av Clas Källander vid Maglehem i Skåne (Svensson 1993). Därefter har en del fynd gjorts i ljusfallor längs den skånska sydkusten, där Jan-Olof Ördén noterade 1 ex. vid Sandhammaren under tiden 15.VIII-19.VIII. Den har hittas utanför sitt primära kolonisationsområde, Sk. Ö. Hoby, Spraggehusen 18-25.VIII (KJCS, KJKS, RYRS). Nu har den också påträffats i Halland omkring den 10.VIII av Ronny Lindman och av Birgitta Andersson på Öland, Algutsrum, Aledal den 17.VIII, båda nya landskapsfynd, vilket stöder Nils Ryrholms åsikt (pers. medd.) om en expansion.

Eudonia laetella (Zeller, 1846), vitt ugglemott, [1645], har sin nordgräns i Uppland. Att den håller sin ställning väl i landskapet bekräftas genom fynd i Uppsala, Husbyborg 1-6.VII (1 ex.), på Rådmansö, Bergholmen 23.VI-22.VII (1 ex.), samt Rådmansö, Strömsborg 23.VI-22.VII (3 ex.) (KJCS, RYRS). Dessutom hittade Jan-Olov Björklund ett ex. av arten vid Up. Kalmarnäs 17.VII.

Epascestria pustulalis (Hübner, 1823), oxtungegallmott, [1667], är en östlig art med

Sverige och Centraleuropa som västgräns (med några isolerade utposter i Spanien). I Sverige är oxtungegallmott mycket lokal men lätt att hitta som larv där den finns. Även fjärilen är relativt enkel att finna på sina isolerade lokaler, då den uppehåller sig nära sin värdväxt oxtunga *Anchusa officinalis*. Arten är bara känd från östra Småland, Öland, Gotland och Östergötland. Niklas Österberg fick ett ex. på lampa vid Davide på Gotland den 5.VII.

Anania verbascalis ([Denis & Schiffermüller], 1775), kungsljusmott, [1686], kan räknas både som bofast och som immigrant, då vår lilla svenska population årligen ganska säkert får viss påspädning utifrån. Under augusti påträffade Jesper Lind 2 exx. vid Mellstaby på Öland under 10-14.VIII. Bara en knapp vecka senare fann Hans Karlsson 1 ex. i N. Möckleby, Dörby den 17-19.VIII. Från södra Skåne och Gotland föreligger åtskilliga fynd (21 resp. 19 exx.) under juli och fram till senhösten (KJCS, KJKS, RYRS, ÖRDS i skilda konstellationer).

Microstega hyalinalis (Hübner, 1796), siden-gult ängsmott, [1676], ses inte särskilt ofta ens i sitt kärnområde i sydöstra Sverige. Niklas Österberg fann ett exemplar den 2.VII vid Davide i Gammelgarns socken på Gotland. Från Öland rapporterar Per-Eric Betzholtz 7 exx. från Arontorp mellan den 26.VI och 17.VII. Jesper Lind fann ett ex. den 11.VII i Södermanland, Trosa och 10 exx. vid Kallgateburg på Gotland den 18.VII, på sistnämnda lokalen tillsammans med Mats Lindeborg.

Ostrinia palustralis (Hübner, 1796), vatten-skräppemott, [1677], etablerade sig i Sverige ganska säkert under senare delen av 1900-talet. Det tidigaste kända fyndet är från Blekinge 1956. Därefter har den påträffats på åtskilliga men vitt spridda lokaler i södra Sverige norrut till Gästrikland och Dalarna. Den är sedan minst 20 år bofast i Uppsalatrakten och i hela Mälardalen (Ryrholm, pers. medd.). Många fynd är resultatet av migration och troligen är flertalet av rapporter i senare tid fråga om immigranter. Den 8.VI kom ett ex. till lampa hos Birgitta Andersson, Öl. Algutsrum, Aledal.

Udea inquinatalis (Lienig & Zeller, 1846), töcknigt myrmott, [1694], är i norra Sverige en allmän fjärilsart men i södra Sverige mycket ovanlig. Peter Koch Schmidt fann ett ex. på ljus

den 3.VI vid Mjöhshyltan, Kråksmåla s:n i Småland.

Immigranter

Ecpyrrhorrhoea rubiginalis (Hübner, 1796), rödgult ängsmott, [1667a], anmäldes som ny för Sverige 2010 (Svensson 2011). Den har under senare år förflyttat sin nordgräns i Mellaneuropa, men får ännu räknas som en tillfällig immigrant här. Jan-Olof Ördén var egentligen den som veterligen fann mottet allra först, då han redan 2003 observerade ett exemplar i Skåne, Sandhammaren den 21.VII-22.VII. Från 2013 rapporteras ytterligare två exx. från Kåsebergaåsen under perioderna 25-31.VII och 5-8.VIII (KJCS, KJKS, RYRS, ÖRDS).

Udea ferrugalis (Hübner, 1796), vandrängsmott, [1699], har inga reproducerande populationer i Sverige, men som notoriskt migrerande tas den numera nästan årligen i ljusfällor. Jan-Olof Ördén fann ett ex. vid Borrbys strand under tiden 27.X-3.XI. I Ö. Hoby, Spraggehusen noterades 3 exx. så sent som 9.XI-13.XII (KJCS, KJKS, RYRS) och på Gotland fick samma samlare 3 exx. i Sundre, Hallbjäns 25.VIII-4.X. I Bohuslän vid Nordens Ark dök ett ex. upp 9-16.X samt ett ex. 17-25.X (BJOS, KJCS, PHNS, RYRS). Dessutom har Jan-Olov Björklund fått ett ex. hemma på gården i Up Herräng, Västernäs 9.XI.

Nomophila noctuella ([Denis & Schiffermüller], 1775), nattflymott, [1701], brukar uppträda som en årsviss immigrant. Även under 2013 hittade den till vårt land, och år med milda vintrar kan kanske t.o.m. möjliggöra en tillfällig, fast population i södra Sverige. Jan-Olof Ördén har haft sammanlagt 34 exx. i sina ljusfällor i sydöstra Skåne under tiden 15.VII-3.XI. Per-Éric Betzholtz noterade ett exemplar från sina fällor vid Utlängan i Blekinge (i juni) och totalt 27 exx. på åtskilliga ställen på sydöstra Öland från slutet av juli till skiftet oktober-november. Även Jesper Lind fann ett antal nattflymott i sin ljusfälla vid Mellstaby på Öland under tiden 2.VI-22.IX. Andra samlare (KJCS, KJKS, PHNS, RYRS, ÖRDS) har meddelat ett stort antal exemplar (ca 80) från Sk, Bl, Go, Bo, Sö, Up och Gä. Bo Olsson anmäler ett ex. av nattflymott från vardera Sk, Balsby och Öl. Böda. Arten har tydligen haft ett bra år och några exemplar har setts så

tidigt som i maj, bl.a. vid Grinduga i Gästrikland (RYRS).

Duponchelia fovealis (Zeller, 1847), tandsyd-mott, [1703b]. Vid Kåseberga kom ett ex. i ljusfälla 1-4.VIII (KJCS, KJKS, RYRS, ÖRDS) och Jan-Olof Ördén har också funnit ett ex. i en annan ljusfälla vid Borrbys strand den 8.VII-14.VII. Hemma hos Christer Bergendorff i Blekinge, Hällevik hamnade en hane i en gryta med vatten 11.VIII, vilket Christer dokumenterade med ett foto. Tandsyd-mott var tidigare inte känt från Skåne och Blekinge.

Palpita vitrealis (Rossi, 1794), vitt sydmott, [1705], publicerades med bild på Artportalen av Roland Asteling och ett nytt landskapsfynd från Halland kan därför konstateras. Andra fynd under året var Sk. Kåseberga ett ex. 5-8.VIII (KJCS, KJKS, RYRS, ÖRDS), Go. Sundre, Barrshage ett ex. 23.VIII-4.X (KJCS, KJKS, RYRS) och Up, Uppsala, Husbyborg ett ex. 27.IX (KJCS), vilket är det nordligaste fyndet i landet och ett nytt landskapsfynd. Arten ses inte varje år, men den tillhör en grupp mott som är kända för migration. Vitt sydmott är en kosmopolitisk art, men i Europa finns den reproducerande bara söder om ca 45°N. En svensk, reproducerande population är alltså osannolik.

Ett gammalt mysterium

Den 24 maj 1971 fann Ingvar Svensson på Kinnekulle i Västergötland en styltmal (Fig. 19), som han först trodde var en aberration av den allmänt förekommande syrenmalen *Gracillaria syringella*. Genitalpreparering (Fig. 20) visade att det inte alls var fråga om denna art, som ibland påträffas med varierande utseende. Exakt var på Kinnekulle Ingvar hade samlat den 24-25 maj kom han inte ihåg då vi diskuterade denna mystiska mal. Möjligen var det någonstans kring Österplana kyrka.

Under 2012 mejlade jag till Jurate och Willy De Prins i Belgien, två av världens främsta kännare av styltmalar (Gracillariidae), för att få deras åsikt om fjärilen. Svaret blev att det troligen rör sig om en obeskriven art eller möjligen en av syrenmalens många synonymer, där typexemplaren ännu inte hunnit granskas. I varje fall var det fråga om ett oidentifierat taxon. Det kan naturligtvis också vara fråga om en missbildning, men sådana är mycket sällsynta i fjärilsvärlden och är därför osannolik. Genitalierna

Figur 19. Den mystiska styltmalen. SUECIA, Västergötland, Kinnekulle, 24-25.5.1971, [leg.] Ingvar Svensson. Zoologiska museet i Lund. Foto: Bengt Å. Bengtsson.

The mysterious gracillarid specimen found in SUECIA, Västergötland, Kinnekulle, 24-25.5.1971, [leg.] Ingvar Svensson. Coll. Zool. Mus. Univ. of Lund. Photo: Bengt Å. Bengtsson.

Figur 20. Hangenitalier av den mystiska styltmalen från Kinnekulle. Gen. prep. IS 6626. Coll. Zool. Mus. Lund.

Male genitalia of the enigmatic gracillarid specimen on slide IS 6626. In coll. Zool. Mus. Univ. of Lund.

tyder på att exemplaret egentligen tillhör något annat släkte än *Gracillaria* på grund av avvikande form på genitalklaffarna, den droppformade bildningen mellan baserna på klaffarna och på den runda fliken på deras underkant, karaktärer som inte alls finns hos släktena *Gracillaria* eller några andra europeiska släkten.

Det blir nu en utmaning för oss svenska fjärilsintresserade att försöka få mer material av denna mystiska styltmal. Det är ju dessvärre ett problem med naturreservatet Österplana hed, där det enligt föreskrifterna är förbjudet att "fånga eller insamla ryggradslösa djur". Här har vi alltså tyvärr ett exempel på ett naturskydd, där tillfällig kunskapsinhämtning implicit upplevs som icke önskvärd. Att söka efter denna eller andra arter i reservatet, vilka är av speciellt intresse, kan inte göras utan planering många månader i förväg och med beviljat insamlings-tillstånd från länsstyrelsen. Om de få personer i vårt land, som sysslar med fjärilar, i synnerhet småfjärilar, spontant hade möjlighet att besöka områden, där kännedomen om faunan är ytterst knapphändig, skulle myndigheterna till mycket ringa kostnad eller t.o.m. gratis få ökad kunskap om biodiversiteten i reservaten och därmed en bättre grund för framtida skötselplaner av dessa naturområden.

103 nya landskapsfynd

Arter nya för landet är **fetstilade** liksom akronymerna för landskap. Fynd från årtal före 2013 är understrukna.

- 5. *Micropterix calthella*. **Hr** (OLBS).
- 88. *Trifurcula subnitidella*. **Bo** (JOJS).
- 97. *Ectoedemia amani*. **Go** (LTSS).
- 112. *Heliozela resplendella*. **Öl** (LTSS 1993, BÅBS 2007 [mina]).
- 124. *Nemophora minimella*. **Vg** (Ragne Gustavsson; JOJS; Uno Unger).
- 139. *Incurvaria circulella*. **Dr** (LTSS).
- 202. *Nemapogon inconditella*. **Sm** (RYRS, Mattias Larsson).
- 223. *Niditinea fuscella*. **Me** (GFJS).
- 226. *Tinea columbariella*. **Gä** (KJCS).
- 244. *Caloptilia falconipennella*. **Bl** (BÅBS).
- 246a. *Caloptilia hemidactylella*. **Ög** (Monika Sunhede).
- 264a. *Callisto insperatella*. **Gä** (Patrik Ekfeldt).**
- 311. *Phyllonorycter acerifoliellus*. **Ha** (LNYS); **Vg** (JOJS).
- 313. *Phyllonorycter geniculellus*. **Bo** (JOJS).
- 318. *Phyllocnistis labyrinthella*. **Ha** (Kent Johansson).
- 325. *Bucculatrix maritima*. **Nb** (Lars Ericson 1995, genom GNBS).
- 343a. *Argyresthia svenssoni*. **Dr** (BÅBS 1980).
- 372. *Yponomeuta cagnatella*. **Vs** (ELHS).

381. *Zelleria hepariella*. **Sö** (PGAS).
 412. *Ypsolopha falcella*. **Dr** (KAHS).
 427. *Acrolepia autumnitella*. **Go** (Anders Björkerling), **Ög** (Monica Sunhede), **Sö** (Väyrynen 2011, KJKS).
 448. *Glyptopterix thrasionella*. **Me** (GFJS).
 450. *Heliodines roesella*. **Gä** (Sol-Britt Nilsson, RYRS).
 474. *Depressaria depressana*. **Vg** (Thomas Landgren).
 515. *Ethmia terminella*. **Vg** (Thomas Landgren).
 537. *Anchinia daphnella*. **Dr** (KAHS).
 558. *Elachista poae*. **Bl** (BÅBS).
 559. *Elachista atricomella*. **Nä** (LTSS).
 565a. *Elachista deriventa*. **Sm** (KSMS).
 569. *Elachista nobilella*. **Hr** (OLBS).
 571. *Elachista subnigrella*. **Nä** (LTSS).
 576. *Elachista nielswolffi*. **Me** (OLBS).
 581. *Elachista anserinella*. **Nb** (HHLS).
 588. *Elachista dispilella*. **Me** (GFJS).
 597. *Elachista bisulcella*. **Gä** (KJCS).
 611a. *Elachista baltica*. **Bl** (BÅBS).
 616a. *Coleophora spiraeella*. **Sö** (GNBS).
 651. *Coleophora potentillae*. **Bo** (JOJS).
 674. *Coleophora zelleriella*. **Bl** (BÅBS).
 688. *Coleophora laricella*. **Bo** (PHNS).
 711. *Coleophora scabrida*. **Vs** (Markus Rehnberg genom GNBS).
 714. *Coleophora adelogrammella*. **Bo** (JOJS).
 732. *Coleophora granulatella*. **Bo** (JOJS).
 755. *Mompha langiella*. **Me** (GFJS).
 757. *Mompha locupletella*. **Vs** (LAWS).
 766. *Mompha divisella*. **Ha** (Krister Larsson 2011, på Artportalen).
 792. *Scythris disparella*. **Me** (OLBS).
797a. Oegoconia uralskella. **Bl, Sm** (BÅBS).
 817. *Monochroa cytisella*. **Ds** (OLBS, PHNS).
 858. *Teleiodes saltuum*. **Bo** (PHNS).
 916. *Psoricoptera speciosella*. **Vs** (LTSS).
 994. *Brachmia inornatella*. **Go** (LJRS, LTSS); **Bo** (JOJS).
 995. *Helcystogramma lineolella*. **Me** (GFJS 2011).
 1028. *Clepsis rurinana*. **Bo** (PHNS), **Vb** (Katarina Stenman), **Nb** (GNBS).
 1030. *Clepsis consimilana*. **Bo** (JOJS).
 1064. *Spatalistis bifasciana*. **Go** (LJRS, LTSS).
 1075. *Acleris notana*. **To** (Hartmut Roweck, RYRS, Nikolay Savenkov 2010).
 1084. *Acleris umbrana*. **Go** (KJCS, KJKS, RYRS).
 1107a. *Epiontia udana*. **Sm** (GNBS 2012), **Nä** (BÅBS 1976).
 1137. *Cochylidia heydeniana*. **Sm** (LTSS) (dementerades 2012 men har nu bekräftats).
 1138. *Cochylidia moguntiana*. **Sm** och **Ha** strykes (LTSS).
 1162. *Olethreutes siderana*. **Bo** (RYRS 2005).
 1166. *Phiaris dissolutana*. **Hr** (OLBS).
 1182. *Olethreutes turfosana*. **Bl** (BÅBS).
 1185. *Pristerognatha fuligana*. **Bl** (BEFS), **Bo** (PHNS).
 1195. *Cymolomia hartigiana*. **Me** (GFJS 2010).
 1205. *Apotomis boreana*. **Me** (GFJS, LTSS).
 1265a. *Epinotia cinereana*. **Me** (GFJS, LTSS).
 1313. *Pelochrista caecimaculana*. **Sö** (Björn Karlsson).
 1324a. *Eucosma metzneriana*. **Bo** (JOJS).
 1363. *Pammene spiniana*. **Sö** (EQTS 1999, Björn Karlsson).
1368a. Pammene herrichiana. **Sk, Bl, Sm** (BÅBS).
 1397a. *Cydia lobarzewskii*. **Bl** (KJKS).
 1407. *Grapholitha pallifrontana*. **Sm** (LTSS).
 1421. *Dichrorampha simpliciana*. **Hs** (GFJS 2010).
 1465. *Oxyptilus parvidactylus*. **Bo** (JOJS).
 1470. *Cnaemidophorus rhododactyla*. **Me** (GFJS).
1475a. Platyptilia isodactyla. **Vg** (JOJS).
 1498. *Hellinsia leinigianus*. **Vg** (Anders Lewin 1947, genom JOJS; Thomas Landgren).
 1563. *Vitula edmandsii*. **Hr** (BIPU, KJKS, RYRS).
 1591. *Calamotropha paludella*. **Gä** (KJKS).
 1601. *Crambus hamellus*. **Sö** (KJKS), **Me** (GFJS).
 1606. *Agriphila latistria*. **Ha** (LNYS), **Öl** (Birgitta Andersson).
 1626. *Pediasia contaminella*. **Gä** (KJKS 1994).
 1633. *Scoparia ambigualis*. **Hr** (KJKS, RYRS 1998, OLBS).
 1645. *Eudonia laetella*. **Bo** (PHNS).
 1703b. *Duponchelia fovealis*. **Sk** (KJKS, KJKS, RYRS, ÖRDS), **Bl** (BEFS).
 1705. *Palpita vitrealis*. **Ha** (Roland Asteling), **Up** (KJKS).
Observatörer och rapportörer
 Birgitta Andersson (Färjestaden), Roland Asteling (Varberg), BEFS=Christer Bergendorff, BIPU=Pavel Bina, BJOS=Jan-Olov Björklund, BZZS=Per-Eric Betzholtz, BÅBS=Bengt Åke Bengtsson, Anders Björkerling, Patrik Ekfeldt (Sandviken), ELHS=Claes U. Eliasson, EQTS=Håkan Elmquist, Lars Ericson (Umeå), GFJS=Östen Gardfjäll, Andreas Grabs (Mellösa), GNBS=Bert Gustafsson, Ragne Gustavsson (Vara), HHLS=Hans Hellberg, IMBS=Lars Imby, JOJS=Jan Å. Jonasson, Björn Karlsson (Strängnäs), KAHS=Hans Karlsson, Ole Karsholt (Köpenhamn, Danmark), KJKS=Clas Källander, KJKS=Karl Källander, KSMS=Peter Koch-Schmidt, Thomas Landgren (Gullspång), Krister Larsson, LAWS=Sven Larsson, LJRS=Jesper Lind, LNYS=Ronny Lindman, LTSS=Mats Lindeborg, Sol-Britt Nilsson (Gävle), OLBS=Bo Olsson, PGAS=Göran Palmqvist, PHNS=Hans Petersson, Conny Philipsson (Karlsk-

rona), Hartmut Roweck (Kiel, Tyskland), RYRS=Nils Ryrholm, Nikolay Savenkov (Kiel, Tyskland), Katarina Stenman (Umeå), Uno Unger (Västra Frölunda), Jukka Väyrynen (Malmköping), WMAS=Magnus Wedelin, ÅCHS=Christer Ågren, ÖRDS=Jan-Olof Ördén, Niklas Österberg (Uppsala).

Referenser

- Aarvik, L. m.fl. 2001. Nye funn av sommerfugle i Norge 2. – Insekt-Nytt 26 (3/4): 23-36.
- Baran, T. & Buszko, J. 2005. *Elachista baltica* Hering, 1891 sp. rev. – a valid species of Elachistidae from the Baltic shore (Lepidoptera: Gelechioidea). – Ent. Fennica 16: 9-18.
- Bengtsson, B.Å., Johansson, R. & Palmqvist, G. 2008. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Fjärilar: Käkmalar-säckspinnare. Lepidoptera: Micropterigidae-Psychidae. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Bengtsson, B.Å. & Johansson, R. 2011. Nationalnyckeln till Sveriges flora och fauna. Fjärilar: Bronsmalar-rullvingemalar. Lepidoptera: Roeslerstammidae-Lyonetidae. – ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Bengtsson, B.Å. 2012. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2011. – Ent. Tidskr. 133: 65-78.
- Bengtsson, B.Å. 2013. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2012. – Ent. Tidskr. 134: 11-24.
- Buhl, O. m.fl. 2007. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 2006 (Lepidoptera). – Ent. Medd. 75/2: 89-110.
- Buhl, O. m.fl. 2012. Fund af småsommerfugle fra Danmark i 2011 (Lepidoptera). – Ent. Medd. 80/2: 99-118.
- Cederholm, L. 1978. Namnkoder – ett förslag till enhetliga personangivelser inom biologin. – Ent. Tidskr. 99: 135-141.
- Cederholm, L. 1991. Svenska Zoolog-listan. – Stencil. Zoologiska Museet i Lund.
- Deurs, W. van 1956. Sommerfugle VIII. Viklere. Bd. 61. – Danmarks Fauna. København.
- Elmquist, H. & Johansson, R. (under prep.). Nordens fjädermott.
- Gielis, C. 1996. Pterophoridae – In: Huemer, P., Karsholt, O. & Lyneborg, L. (eds.): Microlepidoptera of Europe 1: 42. Apollo Books, Stenstrup.
- Gozmány, L. (†) 2008. Symmocidae. – In R. Gaedike (ed.): Microlepidoptera Palaearctica 13: 368-369. Goecke & Evers, Keltern
- Gustafsson (december 2013). http://www2.nrm.se/en/svenska_fjarilar/svenska_fjarilar.html
- Gärdenfors, U. (ed.) 2010. Rödlistade arter i Sverige 2010. – Artdatabanken, SLU, Uppsala.
- Hannemann, H.J. 1961. Kleinschmetterlinge oder Microlepidoptera. I. Die Wickler (s.str.) (Tortricidae). – Die Tierwelt Deutschlands und der angrenzenden Meeresteile nach ihren Merkmalen und nach ihrer Lebensweise. Jena.
- Huemer, P. 1998. Neue Erkenntnisse zur Identität und Verbreitung europäischer *Oegoconia*-Arten (Lepidoptera, Autostichidae). – Mitt. Münch. Ent. Ges. 88: 99-117.
- Karsholt, O. & Nielsen, P.S. 1998. Revideret katalog over de danske Sommerfugle. – Entomologisk Forening, København.
- Karsholt, O. m.fl. 2008. Anholts sommerfugle (Lepidoptera). – Ent. Medd. 76: 3-39.
- Landry, J.-F. m.fl. 2013. Shared but overlooked: 30 species of Holarctic Microlepidoptera revealed by DNA barcodes and morphology. – Zootaxa 3749(1): 001-093.
- Sterling, P. m.fl. 2012. Field Guide to the Micromoths of Great Britain and Ireland. – British Wildlife Publishing. Gillingham, Dorset.
- Sutter, R. 2003. Die Arten der Gattung *Oegoconia* STANTON, 1854 in Deutschland und ihre Verbreitung in Ostdeutschland (Lepidoptera: Autostichidae). – Bietr. Ent. 53 (2): 437-447.
- Sutter, R. 2007. Neue Arten der Gattung *Oegoconia* (Autostichidae). – Nota lepid. 30 (1): 189-201.
- Svensson, I. 1979. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1978. – Ent. Tidskr. 100: 91-97.
- Svensson, I. 1993. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1992. – Ent. Tidskr. 114: 29-35.
- Svensson, I. 1995. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 1994. – Ent. Tidskr. 116: 47-53.
- Svensson, I. 2001. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2000. – Ent. Tidskr. 122: 61-68.
- Svensson, I. 2006a. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2005. – Ent. Tidskr. 127: 9-20.
- Svensson, I. 2006b. Nordens vecklare. The Nordic Tortricidae. – Entomologiska Sällskapet i Lund.
- Svensson, I. 2008. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2007. – Ent. Tidskr. 129: 15-28.
- Svensson, I. 2011. Anmärkningsvärda fynd av småfjärilar (Microlepidoptera) i Sverige 2010. – Ent. Tidskr. 132: 55-68.
- Svensson, I. & Palmqvist, G. 1990. Förteckning över svenska fjärlsnamn. – Entomologiska föreningen, Stockholm.